

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความหมาย ของคำตอบที่อยู่ตรงกลาง ในมาตรประมาณค่าที่จะนำเสนอในบทนี้ แบ่งเป็น 5 ตอน คือ ลักษณะของมาตรประมาณค่าปัญหาที่เกิดจากการใช้มาตรประมาณค่า ความหมายของคำตอบที่อยู่ตรงกลาง มูลเหตุของการเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลางและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ คำตอบที่อยู่ตรงกลาง ดังนี้

ลักษณะของมาตรประมาณค่า

ในการวัดคุณลักษณะทางจิต เช่น ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็น และทัศนคติอันเป็นคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมนั้น ไม่สามารถวัดออกมาเป็นปริมาณได้โดยตรง เหมือนกับการวัดคุณลักษณะทางกายภาพ เช่น น้ำหนัก ความสูง จึงมีคิดวิธีที่จะตีคุณค่าของคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมเหล่านี้ออกมาเป็นค่าเชิงปริมาณ ซึ่งเรียกว่ามาตรประมาณค่า โดยนักอุตุนิยมของ กองทัพเรือของอังกฤษได้เริ่มใช้วิธีนี้ในการประมาณค่าความเร็วของลม ด้วยการกำหนดค่าของตัวเลขแทนความเร็วของลม ตั้งแต่ 0 หมายถึงไม่มีลมพัดเลย จนถึง 12 หมายถึง เป็นลมพายุ หลังจากนั้นได้มีการพัฒนามาตรประมาณค่ามาใช้ทางจิตวิทยา (Shertzer และ Linden 1979) โดยหาวิธีการที่จะกำหนดค่าของช่วง หรือระยะระหว่างความรู้สึก ความคิดเห็น หรือลักษณะที่ต้องการวัด จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งที่ต่อเนื่องกันจากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งโดยมีจุดตรึงระหว่างค่าสองค่านี้ วิธีการหาค่าของช่วง หรือระยะระหว่างลักษณะที่ต้องการวัด เพื่อสร้างเป็นมาตรประมาณค่า มีหลายวิธี เช่น วิธีประมาณค่ารวม (The method of summated

rating) วิธีกำหนดช่วงให้เท่ากัน (The method of equal appearing interval) วิธีกำหนดช่วงให้ต่อเนื่องกัน (The method of successive interval) วิธีการใช้ความหมายทางภาษา (Semantic differential) วิธีเปรียบเทียบคู่ (The method of paired comparisons) เป็นต้น (Shaw and Wright 1967)

มาตรประมาณค่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตีค่าคุณลักษณะ ของสิ่งที่ต้องการ วัดออกมาเป็นปริมาณ โดยมาตรมีค่าเป็นแบบช่วงที่ต่อเนื่องกัน โดยมีจุดตรง ระหว่างค่าสองค่า ในการสร้างมาตรประมาณค่ามีส่วนประกอบสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นข้อความแสดงพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ต้องการการวัดหรือประเมิน และส่วนที่เป็นคำตอบ ซึ่งแสดงระดับความเข้มของพฤติกรรมหรือคุณลักษณะนั้น ๆ โดยทั่วไปแล้วมาตรประมาณค่า จะมีคำตอบที่ใช้แบ่งช่วงแตกต่างกันได้ 5 แบบ (Nunnally 1978) ซึ่งมีการกำหนดค่าตัวเลขในการเชื่อมโยงคำตอบแบบ ต่าง ๆ คำตอบเหล่านี้ คือ แบบแสดงเป็นร้อยละ ซึ่งผู้ประเมินจะประเมินสิ่ง ที่ต้องการประเมินจากร้อยละ 0 ถึงร้อยละ 100 ต่อเนื่องกันไป โดยแบ่ง เป็นช่วงละเท่า ๆ กัน ตามต้องการ เช่น 5 ช่วง , 10 ช่วง แบบบอกระดับของ ความเห็นด้วยไม่เห็นด้วย ซึ่งแสดงถึงการยอมรับและไม่ยอมรับ แบบใช้ความ หมายทางภาษาที่เป็นคู่กัน เช่น มีคุณค่า-ไร้ค่า แบบบรรยายระดับของพฤติกรรม ที่ปรากฏ โดยการบรรยายระดับพฤติกรรมของสิ่งที่ต้องการวัดจากไม่มีพฤติกรรม เลย และเพิ่มขึ้นทีละน้อยจนกระทั่งถึงระดับที่แสดงพฤติกรรมนั้นอย่างปรากฏ ชัดเจน แบบเปรียบเทียบผลผลิต เช่น การประเมินระดับความสวยในการคัด ลายมือ

จากรูปแบบของคำตอบที่มีได้หลายอย่าง ทำให้รูปแบบของมาตรประมาณค่า มีหลายแบบแตกต่างกันตามรูปแบบของคำตอบ ตามที่ Guilford (1945) ได้แบ่งไว้มี 5 รูปแบบ ได้แก่

1. แบบตัวเลข (Numerical Scale) เป็นวิธีที่กำหนดสากลเป็นตัวเลข พร้อมกับอธิบายความหมายของตัวเลขแต่ละตัวให้ผู้ตอบทราบ
2. แบบกราฟ (Graphic Scale) เป็นแบบที่มีคำตอบกำกับอยู่บนกราฟ เส้นตรงแล้วให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายลงบนเส้นกราฟที่กำหนดให้
3. แบบมาตรฐาน (Standard Scale) เป็นแบบที่ผู้ประเมินต้องนำสิ่งที่ต้องการประเมินไปเปรียบเทียบกับชุดมาตรฐานของสิ่งเดียวกันที่จัดลำดับไว้แล้ว
4. แบบสะสมแต้ม (Rating by Cumulative Points) เป็นแบบที่ผู้ประเมินมีเกณฑ์การให้คะแนนที่แน่นอน เมื่อให้คะแนนครบทุกลักษณะแล้วจึงรวมคะแนนทั้งหมด เพื่อประเมินลักษณะนั้น
5. แบบบังคับโดยบังคับคำตอบให้เลือก (Forced-choice Rating) เป็นแบบที่ให้ผู้ประเมินเลือกคำตอบใดคำตอบหนึ่งที่แสดงการเปรียบเทียบ ของลักษณะที่ต้องการประเมินที่ละคู่ว่าสิ่งนั้นมีลักษณะใดมากกว่ากันหรืออาจแบ่งเป็นรูปแบบอื่น ๆ ตามแต่จะเรียก เช่น Rummel (1964) แบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ แบบตัวเลข แบบกราฟ และแบบบรรยาย ส่วน Helmstadter (1964) แบ่งเป็น 7 รูปแบบ คือ แบบตัวเลข แบบกราฟ แบบมาตรฐาน แบบตรวจสอบรายการ แบบบังคับให้เลือก แบบจัดอันดับ และแบบคิว (Q-sort) วิเชียร เกตสิงห์ (2530) แบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ แบบตัวเลข แบบเส้นกราฟ และแบบมาตรฐาน เป็นต้น ถึงแม้มาตรประมาณค่าจะสร้างได้หลายรูปแบบแตกต่างกัน แต่ก็มีส่วนที่สำคัญร่วมกันอยู่ คือ ต้องมีส่วนที่เป็นคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด กับส่วนคำตอบที่เป็นมาตร ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้รูปแบบแตกต่างกันอาจกำหนดเป็นตัวเลข ตัวอักษร

คำอธิบาย หรือค่าคุณศัพท์ก็ได้ ดังที่ Guilford (1954) ได้กล่าวถึงรูปแบบของมาตรประมาณค่าที่แตกต่างกันว่า "มาตรประมาณค่าแบบต่าง ๆ จะเหมือนกันคือเพื่อประเมินสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นความต่อเนื่องกัน โดยไม่ขาดตอนและเป็นลำดับที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งผลสุดท้ายเป็นการรวมจำนวนตามที่ประเมินไว้ ความแตกต่างจะอยู่ที่ชนิดและจำนวนของมาตร ตลอดจนความละเอียดของระดับที่ผู้สร้างต้องการ" อย่างไรก็ตามในการสร้างมาตรประมาณค่าผู้สร้างนำรูปแบบต่าง ๆ มารวมกันได้ เช่น แบบตัวเลขอาจมีทั้งตัวเลข และคำอธิบายประกอบตัวเลข หรือแบบกราฟอาจมีตัวเลขกำกับแต่ละช่วงหรือใช้คำบรรยายกำกับแต่ละช่วง หรือใช้คำบรรยายกำกับแต่ละช่วงด้วยก็ได้

มาตรประมาณค่าแบบตัวเลข เป็นแบบที่กำหนดมาตรเป็นตัวเลขพร้อมคำนิยามหรือคำอธิบายของตัวเลขแต่ละตัวไว้ให้ผู้ตอบทราบ คำอธิบายนั้นอาจเป็นระดับของลักษณะที่ต้องการวัด เช่น ความพอใจ ความถี่ ความเห็น เป็นต้น ถ้าเป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้สึก หรือความคิดเห็น จะกำหนดเป็นระดับของความรู้สึกนั้น ๆ ซึ่งจะแบ่งเป็นระดับที่ได้ตามความต้องการของผู้สร้าง เช่น แบ่งความรู้สึกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วย
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

ในบางครั้งการกำหนดตัวเลขอาจให้อย่างอื่น เช่น 0, 1, 2, 3, 4 หรืออาจจะใช้ตัวเลขที่เป็นจำนวนลบ เช่น

- 2 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 1 หมายถึง เห็นด้วย
- 0 หมายถึง ปานกลาง
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

แต่โดยทั่วไปแล้วนิยมใช้เลข 1, 2, 3, 4, 5 มากกว่าตัวเลขอื่น ๆ ถ้าเป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกจะกำหนดเป็นปริมาณของความรู้สึกนั้น ๆ เช่น

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วย
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

ถ้าเป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติ จะกำหนดเป็นระดับของความถี่ที่ได้ปฏิบัติ เช่น

- 5 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยมาก
- 4 หมายถึง ปฏิบัติบ่อย
- 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง
- 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ

บางครั้งผู้สร้างอาจกำหนดเป็นร้อยละของการปฏิบัติ เช่น

- 5 หมายถึง ปฏิบัติมากกว่าร้อยละ 80
- 4 หมายถึง ปฏิบัติมากกว่าร้อยละ 60 แต่ไม่ถึงร้อยละ 80

- 3 หมายถึง ปฏิบัติมากกว่าร้อยละ 40 แต่ไม่ถึงร้อยละ 60
- 2 หมายถึง ปฏิบัติมากกว่าร้อยละ 20 แต่ไม่ถึงร้อยละ 40
- 1 หมายถึง ปฏิบัติไม่ถึงร้อยละ 20

หรืออาจอธิบายเฉพาะตัวเลขบางตัว ซึ่งนิยมอธิบายเฉพาะเลขสูงสุดกับต่ำสุด
เช่น

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 1 หมายถึง น้อยที่สุด

โดยตัวเลขที่อยู่ระหว่าง 5 กับ 1 ไม่ต้องอธิบาย

หรือบางครั้งอาจไม่มีตัวเลขกำกับ มีแต่เพียงข้อความอธิบายระดับของความ
คิดเห็นไว้เท่านั้น เช่น

เห็นด้วยมากที่สุด

เห็นด้วย

ปานกลาง

ไม่เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

มาตรประมาณค่าแบบตัวเลขนี้ เป็นรูปแบบที่นักจิตวิทยาเชื่อว่าสร้างได้ง่าย
ที่สุดเมื่อเทียบกับรูปแบบของมาตรประมาณค่าแบบอื่น ๆ แต่ไม่สะดวกสำหรับผู้ตอบ
ที่จะต้องกลับไปดูความหมายของตัวเลขก่อนทุกครั้ง หรือผู้ตอบต้องจำความหมาย
ให้ได้ก่อนตอบ แต่ผู้ใช้ส่วนใหญ่ก็แก้ปัญหาได้โดยใส่คำอธิบายกำกับตัวเลขไว้ด้วย
เช่น

	5	4	3	2	1
วิธีการสอนของครู	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วย	ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
ครูควรสั่งให้นักเรียนอ่านบทเรียนมาก่อนถึงชั่วโมงเรียน					

ปัญหาที่เกิดจากการใช้มาตรประมาณค่า

มาตรประมาณค่าเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้กันแพร่หลาย โดยเฉพาะในการวัดพฤติกรรมของบุคคล เนื่องจากการสร้างได้ง่ายจึงใช้กันโดยไม่ได้พิจารณาให้ถี่ถ้วนถึงข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ เพราะมาตรประมาณค่าเป็นการประเมินที่ขึ้นอยู่กับตัวผู้ประเมินเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจและความเต็มใจของผู้ประเมินจึงเกิดขึ้นได้ โดยที่ผู้วิจัยคาดว่าผู้ประเมินเข้าใจและพยายามปฏิบัติตามคำสั่งในการประเมินอย่างดีที่สุด แต่อาจมีข้อบกพร่องที่เกิดจากความผิดพลาด และการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของบุคคลอื่นอาจทำให้การประเมินนั้นไม่สมบูรณ์ ซึ่งมีสาเหตุ 2 ประการ คือ

ประการแรก ผู้ประเมินไม่เต็มใจที่จะประเมิน หรือไม่เข้าใจคำสั่งเนื่องมาจากการประเมินนั้นจะทำให้ผู้นั้นยุ่งยาก เช่น การกำหนดขั้นตอนการประเมินที่ซับซ้อน เป็นต้นว่าต้องให้ผู้ประเมินสังเกตสิ่งที่จะให้ประเมินก่อน ทำให้ผู้ประเมิน

เสียเวลามาก หรือกำหนดวิธีประเมินที่ต้องการใช้ทักษะหลายอย่าง ทำให้ผู้ประเมินคิดว่าเป็นงานที่ยาก เป็นเหตุให้ผู้ประเมินไม่ตั้งใจทำหรือรีบทำให้เสร็จ โดยไม่ได้คำนึงความถูกต้อง อีกประการหนึ่ง คือ ตัวผู้ประเมินมีลักษณะเหมือนกับลักษณะที่ถูกประเมิน จึงไม่เต็มใจที่จะประเมินในสิ่งที่คิดว่าอาจจะเป็นผลร้ายต่อผู้ถูกประเมิน

การที่บุคคลจะตอบคำถามเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ผู้นั้น ต้องมีความรู้ หรือประสบการณ์ในเรื่องที่ถามก่อน ดังนั้นปัญหาเรื่องความรู้ความสามารถของผู้ตอบจึงเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาด้วยความระมัดระวัง ถึงแม้ว่าผู้ตอบจะมีแรงจูงใจและตั้งใจที่จะตอบอย่างดี แต่ถ้าผู้ตอบขาดโอกาสที่จะสังเกตลักษณะนั้น ๆ ได้อย่างใกล้ชิด หรือด้วยความละเอียดถี่ถ้วนได้ครบทุกลักษณะ ทำให้มีข้อจำกัดในการตัดสินใจ โดยเฉพาะเมื่อสิ่งที่ถูกประเมินนั้นเป็นพฤติกรรมภายใน เช่น ความเครียด ความรู้สึกหัวเหว่ ความพึงพอใจ พฤติกรรมภายในเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ซับซ้อนสังเกตได้ยาก บิดเบือนและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงประเมินให้ตรงกับความรู้สึกและการแสดงออกได้ยากมาก นอกจากนี้ความหมายของสิ่งที่ต้องการประเมิน อาจเป็นสิ่งที่ผู้ตอบเกิดความยุ่งยากใจ เพราะไม่ทราบความหมายที่แน่ชัดของลักษณะนั้น ๆ เนื่องจากมีความหมายกว้างเกินไป เช่น การถามถึงการเอาใจใส่ต่อสุขภาพ ผู้ประเมินบางคนอาจคิดถึงการไปตรวจสุขภาพประจำปี บางคนอาจคิดถึงการปฏิบัติตามสุขลักษณะ หรือบางคนอาจคิดถึงเพียงการรักษาความสะอาดของร่างกายเท่านั้น ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์อ้างอิงที่เป็นมาตรฐานจึงเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้ผู้ตอบเกิดความสับสนในการประเมิน เพราะไม่ทราบว่า จะเปรียบเทียบลักษณะที่ให้ประเมินกับอะไร ที่ไหน เวลาใด เนื่องจากลักษณะที่ปรากฏอาจแตกต่างกันในสถานการณ์ เวลาและสถานที่ที่ต่างกัน เช่น ประเมินความเกรงใจของนักเรียนที่บ้านและที่โรงเรียนอาจจะต่างกัน เพราะที่

โรงเรียนอาจมีกลุ่มให้เปรียบเทียบมากกว่ามีเหตุการณ์ที่แตกต่างไปจากที่บ้านและนิสัยเฉพาะของผู้ประเมินแต่ละคน ความสัมพันธ์กับสิ่งที่ถูกประเมิน การมองโลกในแง่ดี หรือร้าย ซึ่งเป็นนิสัยส่วนตัวก็จะรวมอยู่ในผลของการประเมินด้วย

นอกจากการใช้มาตรฐานค่าจะมีปัญหาดังกล่าวแล้ว ผู้ใช้ยังต้องระมัดระวังความคลาดเคลื่อนของผลการประเมิน ดังที่ได้มีผู้รวบรวมไว้ (Guilford 1954, Brown 1983 Helmstadter 1964 และ Oppenheim 1966) ดังนี้

ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากผู้ประเมินรู้จักกับผู้ที่ถูกประเมิน ผู้ประเมินมองโลกในแง่ดี ผู้ตอบไม่เคร่งครัดต่อการประเมิน หรือด้วยเหตุผลอื่น ๆ ซึ่งทำให้ผู้ตอบประเมินสิ่งนั้นสูงกว่าที่ควรจะเป็น (the error of leniency) หรือในทางตรงข้าม ถ้าผู้ตอบเคร่งครัดในการประเมินมากเกินไป ทำให้ประเมินสิ่งนั้นต่ำกว่าที่ควรจะเป็น (Severity error)

ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการที่ผู้ตอบมักเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลาง หรือคำตอบที่เป็นกลาง (the error of central tendency) เนื่องจากผู้ตอบต้องการหลีกเลี่ยงคำตอบที่เป็นบวกหรือลบด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน เช่น เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดกับตัวผู้ตอบเอง เป็นคำตอบที่ง่าย เป็นต้น ทำให้บางครั้งมีผู้ตอบด้วยคำตอบที่เป็นกลางจำนวนมาก

ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากผู้ประเมินมีความรู้สึกต่อสิ่งที่ถูกประเมินในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ หรือสิ่งที่ถูกประเมินมีอิทธิพลต่อผู้ตอบ ทำให้มีผลต่อการประเมินสิ่งนั้น (the halo effect) ทำให้ข้อมูลมีความตรงน้อยลง

ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากผู้ตอบ เห็นว่าลักษณะต่าง ๆ ที่ถูกประเมินมีความสัมพันธ์ ไปทางเดียวกันทั้งที่ลักษณะนั้น ๆ ไม่ได้สัมพันธ์กัน ผู้ตอบจึงประเมินลักษณะนั้น ๆ เหมือน ๆ กัน (Logical error)

ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากผู้ตอบ ตอบตรงข้ามกับลักษณะของตนเอง
(Contrast error)

ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากลักษณะที่ถูกประเมินปรากฏอยู่ในระยะและเวลาที่ใกล้เคียงกันทำให้ผู้ประเมินมองว่ามีความสัมพันธ์กัน (Proximity error)

จะเห็นว่าการใช้มาตรประมาณค่ามีปัญหา และความคลาดเคลื่อนอยู่หลายประการ ซึ่งข้อบกพร่องเหล่านี้ทำให้ความตรงของมาตรประมาณค่าลดลง ดังนั้นผู้นำมาตรประมาณค่าไปใช้จึงต้องระมัดระวังข้อบกพร่องดังกล่าว โดยการทำให้เกิดข้อบกพร่องเหล่านี้น้อยที่สุดหรือไม่ให้เกิดเลย ซึ่งวิธีที่จะลดข้อบกพร่องเหล่านี้ลงได้บ้าง Thorndike และ Hogen (1977) ได้แนะนำไว้ดังนี้

1. ลักษณะที่จะนำมาประเมินควรเป็นลักษณะที่ปรากฏชัดเจน และสามารถสังเกตเห็นออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกได้
2. ในการสร้างมาตรประมาณค่าให้เขียนคำจำกัดความของลักษณะนั้น ๆ อย่างละเอียด โดยแตกให้ เป็นพฤติกรรมอย่างที่คุณประเมินสามารถ สังเกตได้โดยตรง
3. พยายามทำให้ตัวเลือกมีเกณฑ์ที่คุณประเมินแต่ละคนตีความได้ใกล้เคียงกันด้วยการให้รายละเอียดแก่ผู้ประเมินเพิ่มขึ้น เช่น บอกเกณฑ์อ้างอิง ให้คำจำกัดความที่ชัดเจน
4. การเลือกผู้ประเมินควรเลือกผู้ที่เคยรับรู้เกี่ยวกับสิ่งที่จะให้ประเมิน หรือเป็นผู้ที่มีโอกาสสังเกตสิ่งให้ประเมินอย่างใกล้ชิด
5. บอกให้ผู้ประเมินรับรู้ถึงความสำคัญของการประเมินและผู้ประเมินควรได้รับการฝึกฝนให้ใช้มาตรประมาณค่าที่ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินครั้งนั้นก่อน

6. ถ้ามีผู้ประเมินหลาย ๆ คน ผู้ประเมินต้องเป็นอิสระต่อกันจึงจะรวมผลการประเมินจากหลาย ๆ คน

มูลเหตุของการเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลาง

การจัดหาคำตอบสำหรับข้อคำถามในแบบสอบถามปลายปิด ผู้สร้างต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อไม่ให้เกิดความบกพร่องต่าง ๆ เช่น มีคำตอบไม่เพียงพอ มีคำตอบมากเกินไป คำตอบไม่ชัดเจน เป็นต้น เนื่องจากผู้ตอบต้องเลือกคำตอบที่ผู้สร้างเตรียมไว้ให้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น ผู้สร้างแบบสอบถามต้องวางแผนการจัดหาคำตอบล่วงหน้า โดยคำนึงถึงคำตอบที่เป็นไปได้มากที่สุดสำหรับคำถามข้อนั้น หรือเป็นคำตอบที่ผู้สร้างต้องการทราบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความตรงมากที่สุด ในกรณีที่ผู้สร้างไม่แน่ใจว่าคำถามข้อนั้นจะมีคำตอบนอกเหนือจากที่ผู้สร้างเตรียมไว้ให้ ก็จะมีคำตอบพิเศษไว้ตอนท้ายของคำตอบที่เตรียมไว้ ส่วนใหญ่จะใช้คำตอบ "อื่น ๆ" "อื่น ๆโปรดระบุ" แล้วมีช่องว่างให้ผู้ตอบได้เขียนข้อความที่เป็นคำตอบที่นอกเหนือจากที่มีในแบบสอบถามในการสร้างมาตรฐานค่าที่เขียนคำอธิบายไว้ที่จุดตรงทั้งด้านซ้ายและขวา ผู้สร้างมีจุดประสงค์เพื่อประเมินลักษณะของสิ่งที่น่าสนใจประเมินออกมาเป็นระดับ การสร้างคำตอบในมาตรฐานประมาณค่าอาจเป็นการเรียงระดับของแต่ละลักษณะที่น่าสนใจ ประเมินจากคำตอบที่มีเป็นนิมิตมากที่สุดจนถึงคำตอบที่เป็นนิเสธมากที่สุด ดังนั้นคำตอบที่อยู่ตรงกลางเป็นคำตอบที่เชื่อมระหว่างคำตอบที่เป็นนิมิตกับนิเสธ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของคำตอบ เพราะเป็นคำตอบที่ไม่เป็นทั้งนิมิต และนิเสธ เช่น คำตอบไม่สามารถบอกได้ว่าผู้ที่ตอบด้วยคำตอบที่อยู่ตรงกลางมีพฤติกรรมไปทางใดปานกลาง ไม่แตกต่างกัน เหมือนเดิม พอ ๆ กัน เท่า ๆ กัน ในขณะที่ผู้ตอบค่อนข้างไปทางนิมิตเพียงเล็กน้อยจะมีพฤติกรรมแตกต่างจากผู้ตอบค่อนข้างไปทางนิเสธเพียง

เล็กน้อย อย่างไรก็ตามผู้ที่ตอบคำตอบที่อยู่ตรงกลางมิได้หมายความว่า ผู้นั้นจะมีคำตอบจริงอยู่ระหว่างนิมานกับนิเสธอย่างแท้จริงเสมอไป เพราะบางครั้งผู้ตอบตัดสินใจไปทางนิมาน หรือนิเสธนั้น แล้วแต่ ความคิด ค่านึงถึงคำตอบของกลุ่มตนเอง จึงอาจเกิดความไม่แน่ใจว่าคำตอบของกลุ่มจะมีแนวโน้มไปทางใด เพื่อความสบายใจจึงเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลาง เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงคำตอบไปตามคำตอบของกลุ่มได้ง่ายกว่าที่จะเปลี่ยนจากคำตอบที่เป็นนิมานมาเป็นนิเสธหรือจากนิเสธไปเป็นนิมาน (Wright และ Shaw 1967)

ในกรณีที่เกิดความบกพร่องของคำถามโดยคำถามนั้นไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ตอบลังเลใจในการตีความหมาย โดยเฉพาะเมื่อผู้ตอบไม่มีความรู้ หรือประสบการณ์ในเรื่องที่ถามแล้วจะทำให้ผู้ตอบเกิดความไม่แน่ใจมากยิ่งขึ้น จึงไม่กล้าตัดสินใจเลือกคำตอบที่เป็นนิมาน หรือนิเสธ เพราะเกรงว่าอาจเกิดผลกระทบต่อตนเองได้ (Holdaway 1971) นอกจากนี้ผู้ตอบบางคนมีลักษณะที่ไม่กล้าตัดสินใจอย่างตรงไปตรงมา มักจะเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลางเพราะรู้สึกว่าเป็นคำตอบที่ง่ายไม่ลำบากใจ และไม่เสียเวลาคิดมาก (Sheatsley 1983) บางครั้งผู้ตอบถูกบีบบังคับให้ตอบโดยไม่เต็มใจอาจตอบโดยไม่ได้พิจารณาคำถามให้ถี่ถ้วนเพื่อไม่ให้เสียเวลาตอบนาน เพื่อความสะดวกและความสบายใจของผู้ตอบจึงเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลาง ถึงแม้คำตอบที่อยู่ตรงกลางบางส่วนจะไม่ใช่คำตอบที่แท้จริงของผู้ตอบแต่ก็ทำให้ผู้วิจัยแยกผู้ตอบที่ไม่สามารถตอบนิมานหรือนิเสธได้อย่างชัดเจนออกจากคำตอบนั้น และเป็นทางเลือกที่เพิ่มโอกาสให้ผู้ที่มีคำตอบนอกเหนือจากคำตอบที่กำหนดให้ได้ตอบแทนที่จะไม่ตอบคำถามนั้น

ความหมายของคำตอบที่อยู่ตรงกลาง

ความหมายของคำตอบที่อยู่ตรงกลางมีความหมายหลายประการ ดังที่ Krech และ Crutchfield (1948) ได้ตีความหมายไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก หมายถึงบุคคลนั้นไม่แน่ใจว่าจะสนับสนุน หรือคัดค้าน ประการที่สอง บุคคลนั้นสนับสนุนบางประเด็นอย่างมาก และขณะเดียวกันก็ไม่สนับสนุนประเด็นอื่น ๆ อย่างมากด้วย ซึ่งอยู่ในสภาวะที่จุดกึ่งกลาง และประการที่สาม หมายถึง บุคคลนั้นไม่มีความคิดเห็นใด ๆ เลย และจากการศึกษาของ Schuman และ Presser (1981) ปรากฏว่าเมื่อเพิ่มคำตอบที่อยู่ตรงกลางลงในแบบสอบถาม ปรากฏว่าจำนวนของผู้ที่ตอบไม่ทราบลดลง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า เมื่อแบบสอบถาม ไม่มีคำตอบที่อยู่ตรงกลางให้ตอบผู้ที่มีความคิดเห็นเป็นกลาง จึงตอบไม่ทราบแทน เมื่อไม่สามารถหาคำตอบที่เหมาะสมได้ ในทำนองเดียวกันการศึกษา ของ Holdaway (1971) ปรากฏว่าเมื่อเพิ่มเติมคำตอบ "ปานกลาง" ลงในแบบสอบถามที่ไม่มีคำตอบที่อยู่ตรงกลางให้ผู้ตอบที่มีความคิดเห็นเป็นกลางต้องเลือกคำตอบ ไม่แน่ใจแทนเมื่อไม่สามารถหาคำตอบที่ต้องการได้ ดังนั้นความหมายของคำตอบที่อยู่ตรงกลางจึงอาจเป็นไปได้ทั้ง มีคำตอบเป็นกลางจริง ไม่แน่ใจ ไม่ทราบ และไม่มีคำตอบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำตอบที่อยู่ตรงกลาง

ในการสำรวจหรือวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็น หรือความรู้สึกต่าง ๆ ผู้สำรวจมักให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่เป็นไปได้ 2 ทางเลือก คือ ทางบวก และ ทางลบ แต่ก็ปรากฏบ่อย ๆ ที่ผู้ตอบย้ายไปตอบคำตอบที่อยู่ตรงกลาง คือ ไม่เป็นทั้งด้านบวก และด้านลบ และถ้าผู้สำรวจหรือผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ตอบด้วย

คำตอบที่อยู่ตรงกลางได้ผู้ตอบมักจะเลือกคำตอบนี้ จากการศึกษาของ Schuman และ Presser (1981) เมื่อให้ประชาชนตอบคำถามเกี่ยวกับกฎหมายลงโทษผู้เสพกัญชา การสนับสนุนพรรคการเมือง การควบคุมระบบการศึกษาของรัฐบาล การหย่าร้าง และการให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลเวียดนาม ปรากฏว่ามีผู้ตอบด้วยคำตอบที่อยู่ตรงกลาง โดยที่ไม่มีคำตอบนี้ให้เลือกตั้งแต่ร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 21 และเมื่อเพิ่มคำตอบที่อยู่ตรงกลางลงในคำตอบเดิม ปรากฏว่ามีผู้ตอบคำตอบที่อยู่ตรงกลางเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11 ถึงร้อยละ 38 แสดงว่าประชาชนจะเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลาง เมื่อมีคำตอบนี้ให้มากกว่า เมื่อไม่มีคำตอบนี้ให้ เช่นเดียวกับการศึกษาของ พิชิต พัทธ์เทพสมบัติ (2531) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการทำหมันชาย เมื่อเพิ่มคำตอบไม่แน่ใจ และไม่ทราบลงในคำตอบเดิม ที่มีเพียง 2 คำตอบคือ เชื่อกับไม่เชื่อ ปรากฏว่ามีผู้ตอบไม่แน่ใจ ตั้งแต่ร้อยละ 36 ถึงร้อยละ 40 และตอบไม่ทราบร้อยละ 9 ถึงร้อยละ 10 และจากการศึกษาของ Bishop (1987) ก็ปรากฏผลทำนองเดียวกัน คือ ผู้ตอบจะเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลางมากขึ้นเมื่อผู้วิจัยเสนอคำตอบที่อยู่ตรงกลางไว้ในคำตอบด้วย นอกจากนี้ยังพบด้วยว่าการที่ผู้วิจัยกล่าวถึงคำตอบที่อยู่ตรงกลางก่อนที่จะถามคำถาม เช่น "ประชาชนบางคนคิดว่าเราควรจะจ่ายเงินเพื่อการป้องกันประเทศน้อยกว่านี้บางคนคิดว่าควรจะจ่ายเพิ่มขึ้น และบางคนคิดว่าควรจะจ่ายเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แล้วท่านคิดว่าควรจะจ่ายเพิ่มขึ้นน้อยลง หรือเท่าที่เป็นอยู่" จะทำให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลางเพิ่มขึ้นมากกว่า เมื่อไม่ได้กล่าวถึงคำตอบที่อยู่ตรงกลางก่อน การถามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อสร้างตัวเลือกในมาตราประมาณค่า จะมีคำตอบที่อยู่ตรงกลางอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของคำตอบ เช่น เพิ่มขึ้น เหมือนเดิม ลดลง หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่เมื่อเปลี่ยนตำแหน่ง

ของคำตอบที่อยู่ตรงกลางอาจทำให้ผลการตอบเปลี่ยนแปลงไป จากการศึกษา
ของ Roberts และ Holt (1980 อ้างใน Schuman และ Presser 1981),
Schuman และ Presser (1981) และ Bishop (1987) พบว่าเมื่อเปลี่ยน
ตำแหน่งของคำตอบที่อยู่ตรงกลางจากตำแหน่งที่อยู่กึ่งกลางของคำตอบไปอยู่ที่ท้าย
สุดของคำตอบ จะทำให้มีผู้ตอบคำตอบที่อยู่ตรงกลางเพิ่มขึ้นจากเดิม ส่วน
Holdaway (1971) พบว่าเมื่อผู้ตอบเป็นนักศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี การ
เปลี่ยนคำตอบ ไม่น่าจะ จากตำแหน่งที่อยู่กึ่งกลางของคำตอบไปอยู่ที่ท้ายสุดของ
คำตอบจะทำให้จำนวนผู้ตอบลดลงถึงร้อยละ 12

บางครั้งการสร้างคำตอบควรจะมีคำตอบสำหรับคนที่ไม่ทราบ หรือไม่มีความ
คิดเห็นซึ่งนิยมใช้คำตอบ "ไม่ทราบ" ไว้ท้ายของคำตอบแต่อาจเกิดปัญหาแก่ผู้วิจัย
ได้ ถ้ามีผู้เลือกคำตอบนี้จำนวนมาก จากการศึกษาของ Schuman และ
Presser (1981) และ Bishop (1987) พบว่าเมื่อเพิ่มคำตอบที่อยู่ตรง
กลางลงไปในคำตอบที่มีคำตอบ "ไม่ทราบ" อยู่ด้วยจะทำให้จำนวนผู้ตอบไม่ทราบ
ลดลงได้ร้อยละ 1 ถึงร้อยละ 3 แต่มีบางคำถามที่ไม่ลดลง ส่วนการลดจำนวนผู้
ที่เลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลางลงสามารถทำได้โดยการเพิ่มระดับของคำตอบให้มาก
ขึ้น จากการศึกษาของ Schuman และ Presser โดยการเพิ่มระดับของ
คำตอบจาก 3 ระดับ เป็น 5 ระดับ จากคำตอบเดิม คือ คำตอบ เสรีนิยม
กล้ากึ่งกัน อนุรักษ์นิยม เป็น เสรีนิยม ค่อนข้างเสรีนิยม กล้ากึ่งกัน ค่อนข้าง
อนุรักษ์นิยม อนุรักษ์นิยม ปรากฏว่าสามารถลดจำนวนผู้ตอบคำตอบที่อยู่ตรงกลาง
จากเดิมลงได้ ร้อยละ 9

การใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางแตกต่างกันอาจทำให้ผลการตอบแตกต่างกันด้วย
จากการศึกษาของ Holdaway (1971) โดยใช้คำถามทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน

กับนักเรียนระดับต่ำกว่าปริญญา เมื่อใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางต่างกัน คือ ปานกลาง กับไม่แน่ใจ ในตำแหน่งที่เป็นจุดกึ่งกลางของคำตอบ . ปรากฏว่ามีผู้ตอบปานกลางร้อยละ 26.9 และตอบไม่แน่ใจร้อยละ 15.4 และเมื่อใช้ทั้งคำตอบ ปานกลางและไม่แน่ใจ อยู่ในคำตอบข้อเดียวกัน โดยให้คำตอบปานกลางอยู่ตำแหน่งกึ่งกลางของคำตอบ และคำตอบไม่แน่ใจอยู่ท้ายสุดของคำตอบ ปรากฏว่ามีผู้ตอบปานกลางมากกว่า ไม่แน่ใจถึงร้อยละ 26.1

จากงานวิจัยที่กล่าวมาเป็นการศึกษาคำตอบที่อยู่ตรงกลางในด้านผลกระทบของคำตอบที่อยู่ตรงกลางในด้านผลของการใช้และไม่ใช้คำตอบที่เป็นกลาง ผลของการจัดตำแหน่งคำตอบที่เป็นกลาง การลดจำนวนผู้ตอบคำตอบที่เป็นกลาง และผลของการใช้คำตอบที่เป็นกลางต่างกัน เมื่อนำไปใช้ในการพิจารณาสร้างคำตอบที่จะทำให้ลดความคลุมเคลือจากคำตอบเป็นกลางลงได้ แต่ก็ยังไม่สามารถอธิบายถึงความหมายที่ชัดเจนของคำตอบที่อยู่ตรงกลางได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์ความหมายของคำตอบที่อยู่ตรงกลาง ในมาตรฐานค่า เพื่อช่วยให้การตีความหมายของคำตอบที่อยู่กลางในมาตรฐานค่าเกิดความตรงมากขึ้น

